

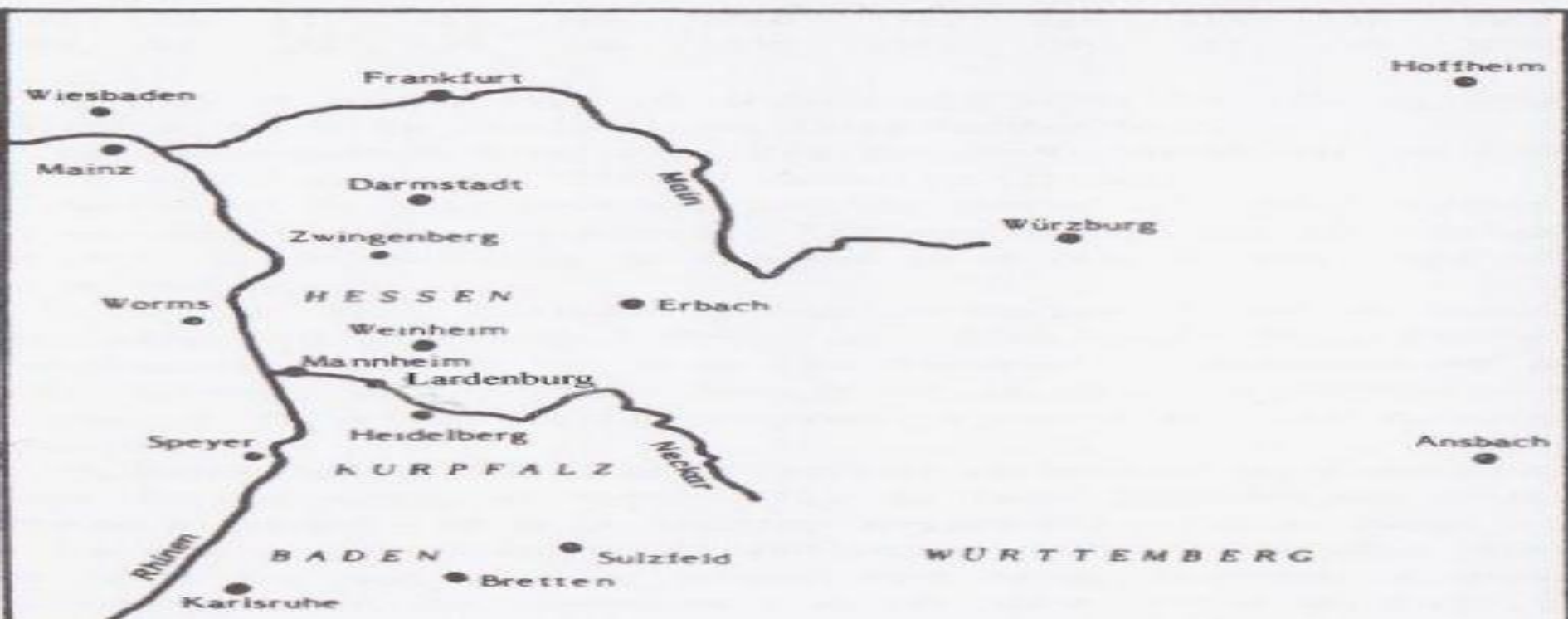
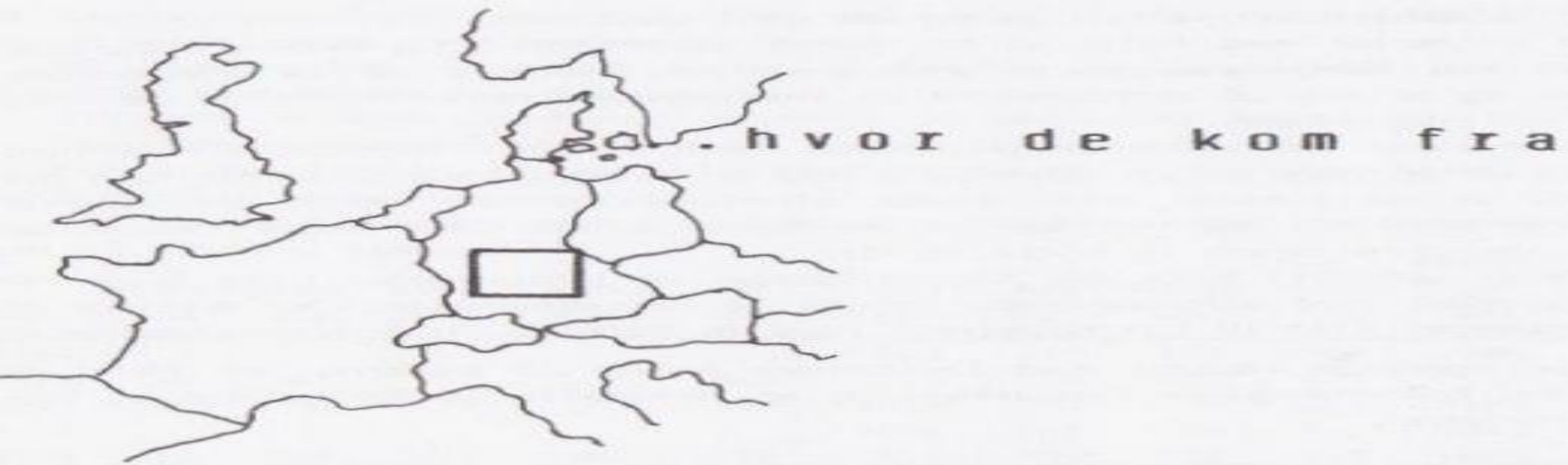
Kolonisterne på den jyske hede

Hvem var de?

Hvor kom de fra?

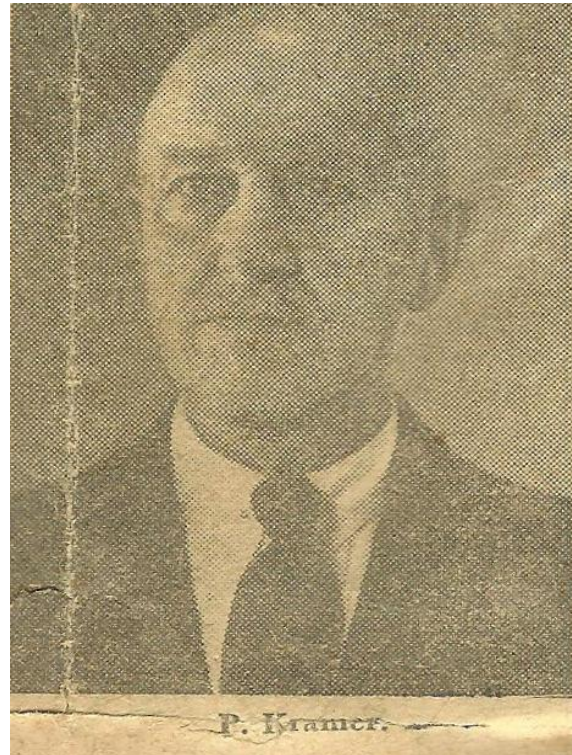
Hvorfor kom de?

Hvorfor rejste nogle?

Hvem er jeg?

Kartoffeltysker - og Grauballemandens barnebarn

Horsens 28. januar 2016

Johan Peter Cramer

Født ... 1788 #513
 Grønhøj
 Gift ... 1812 ca
 Frederiks Kirke
 Død 17 08 1836
 Grønhøj

Catrine Marquardt

Født ... 1780 #322
 Død 14 03 1850
 Frederikshøj - alderdom

Christian Cramer

Født ... 1763 #2211
 Grønhøj
 Gift ... 1790 ca
 Frederiks
 Død 07 07 1839
 Grønhøj

Anna Maria Herold

Født .. ca 1771 #2259
 Havredal
 Død 18 05 1846
 Grønhøj

Johan Peter Cramer

Født ... 1761 #555
 Gift ... 1782
 Død 14 04 1840

Anna Barbara Bitsch

Født ... 1763 #1749
 Død 04 02 1836

Johann C. Marquardt

Født 11 03 1756 #1596
 Gift ?? ca 1777
 Død 1793 -1801

Anna Cathrine Philbert

Født ?? 12 1750 #1594
 Død 19 07 1815

Johann L. Cramer

Født ca... 1726 #2209
 Gift 12 02 1760

Anna Elisabeth Dalgauer

Født 09 06 1726 #2210
 Død 1791

Johann Mathias Herold

Født ca.1733 #1169
 Død 15 03 1813

Anna Margaretha Wedel

Født 23 02 1735 #1170
 Død 04 02 1827

Johan Peter Cramer

Født 02 03 1815 #514
 Grønhøj
 Gift 11 10 1835
 Frederiks
 Død 03 08 1885
 Grønhøj (ad kb)

Jacob Cramer

Født 28 06 1849 #2971
 Grønhøj - ad/kb
 Gift 11 05 1875
 Svostrup

Anne Marie Cramer

Født 02 04 1813 #2236
 Grønhøj
 Død 11 04 1881
 Grønhøj dødsårsag: Vattersot

Frederik Peter J. Kramer

Født 12 05 1875 #5696
 Gravballe

Ebbe Sørensen

Kartoffeltyskerne

Historien om:

- A. Krig/Fattigdom (Gryende Globalisering)**
- B. Arbejdsudbud**
- C. Religionsfrihed??**
- D. Menneskehandel**
- E. Løftebrud**

F. Lediggang

**G. Forkortelse af
dagpengeperiode**

H. Krav til indvanderne

Hvorfor kom de ?

A: Krig

- ❖ Svenskekrigene
- ❖ Roskildefreden
- ❖ Store Nordiske krig

1658, D. 16 FEBRUAR PAABEGYNDTES FREDS
FORHANDLINGERNE MELLEM DANMARK OG
SVERIGE I HØJE THORSTRUP PRÆSTEGAARD.
D. 18 FEBRUAR UNDERSKREVES DE HAARDE
FREDSBETINGELSER, HVOREFTER DANMARK
MAATTE AFSTAA SKAANE, HALLAND OG
BLEKINGE MED BORNHOLM SAMT BAHUS
LEN OG TRONDHJEM STIFT I NORGE

Horsens 28. januar 2016

Hvorfor rejste de?

A: Krig/fattigdom: Globalisering?

Myte eller fakta?

Fakta: 30 – årskrigen 1618 -48:

Fattigdom – Folkevandring til Pfalz

❖ **Arvefølgekrig**

❖ **Preussiske 7 årskrig**

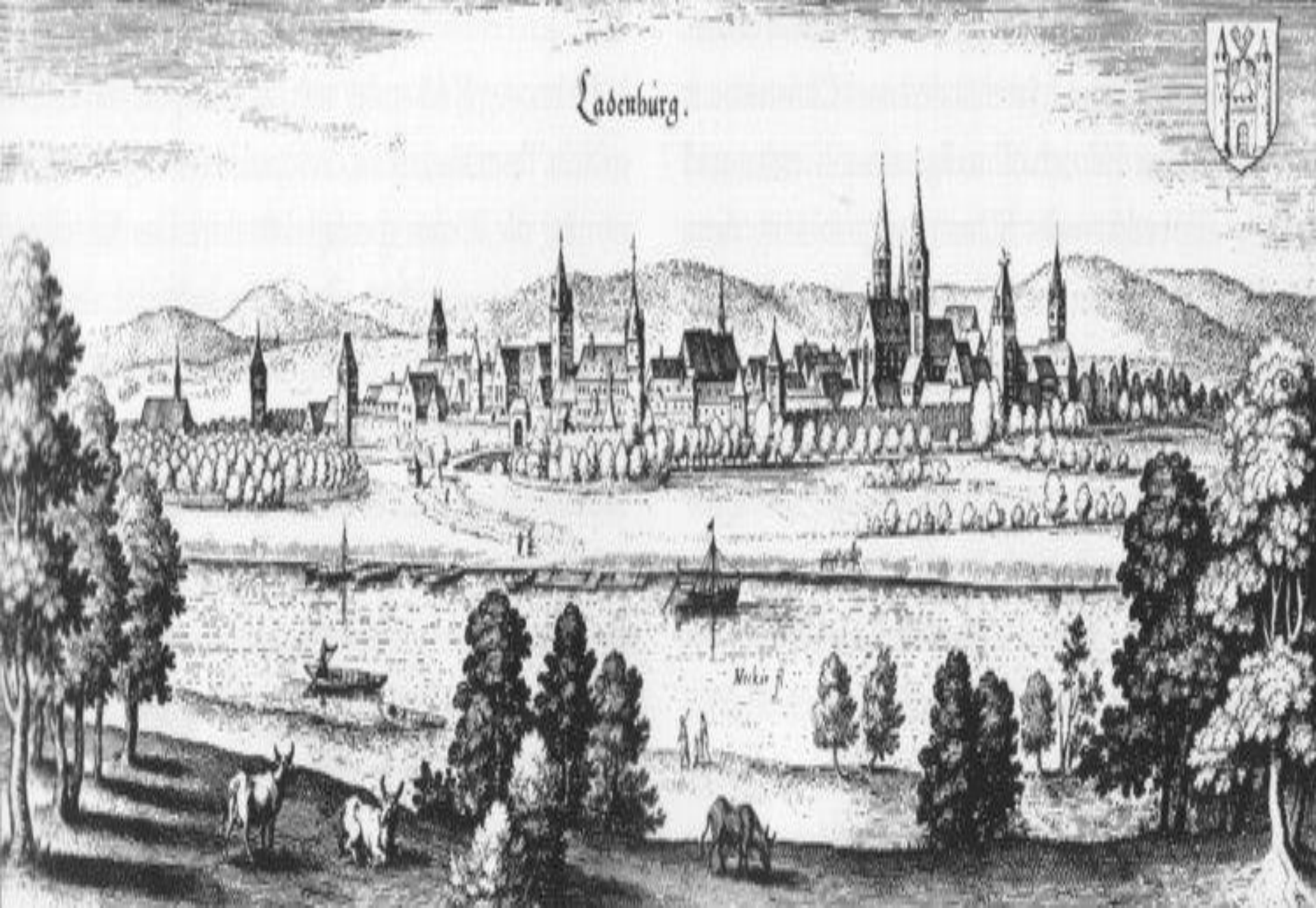
B: Arbejdsudbud:

❖ **Bylaugenes monopol på arbejde**

❖ **Parforcejagt**

C: Religionsforfølgelse??

Myte:

Fyrstens religion.

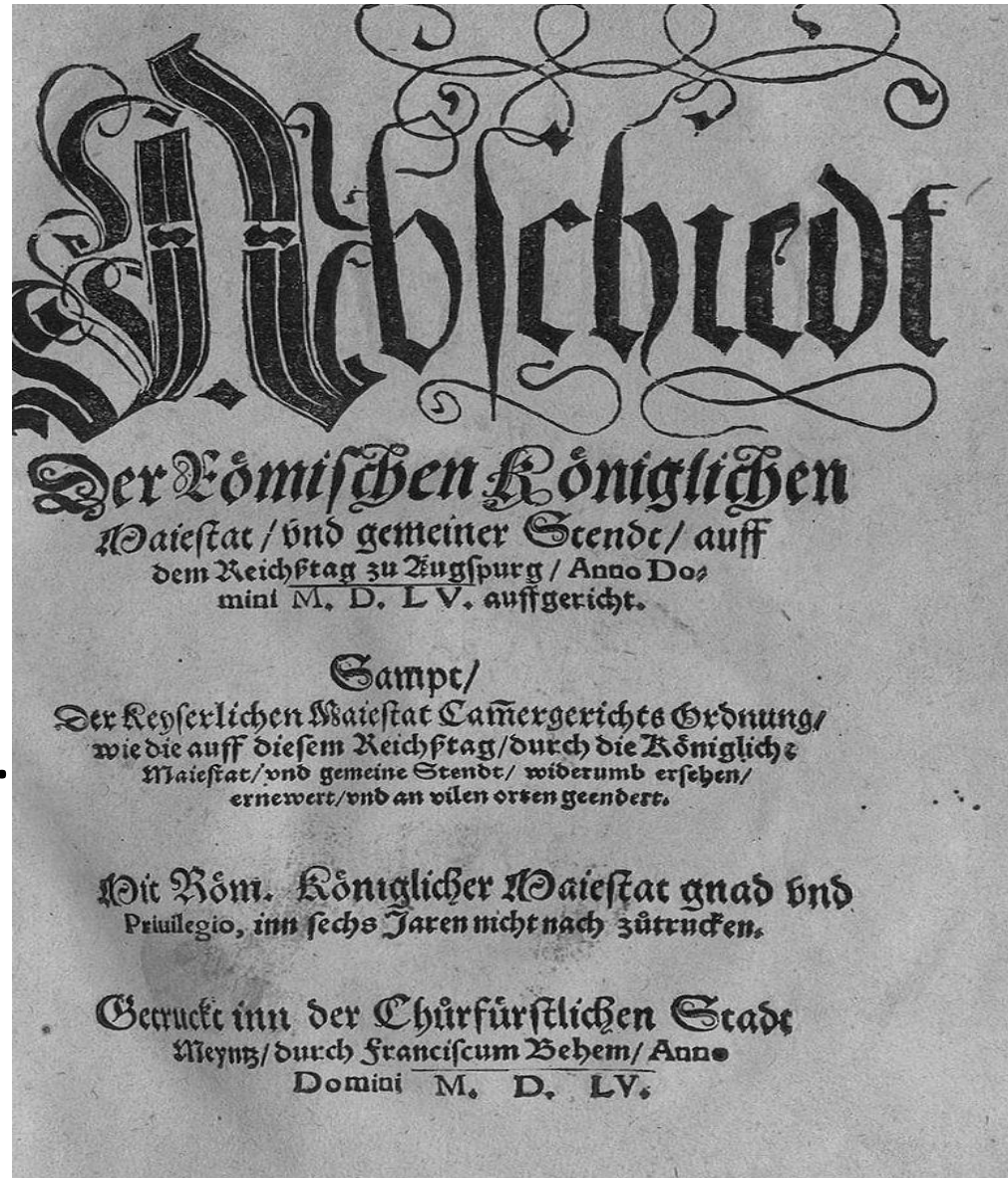
Fakta:

1555:

Augsburske kirkefred:

- ❖ Lutheranske fyrster blev tilladt.
- ❖ Borgerne følger fyrstens religion.
- ❖ Borgerne må vælge fyrste.

Reformerte calvinister var forbudt.

B: Religionsforfølgelse?

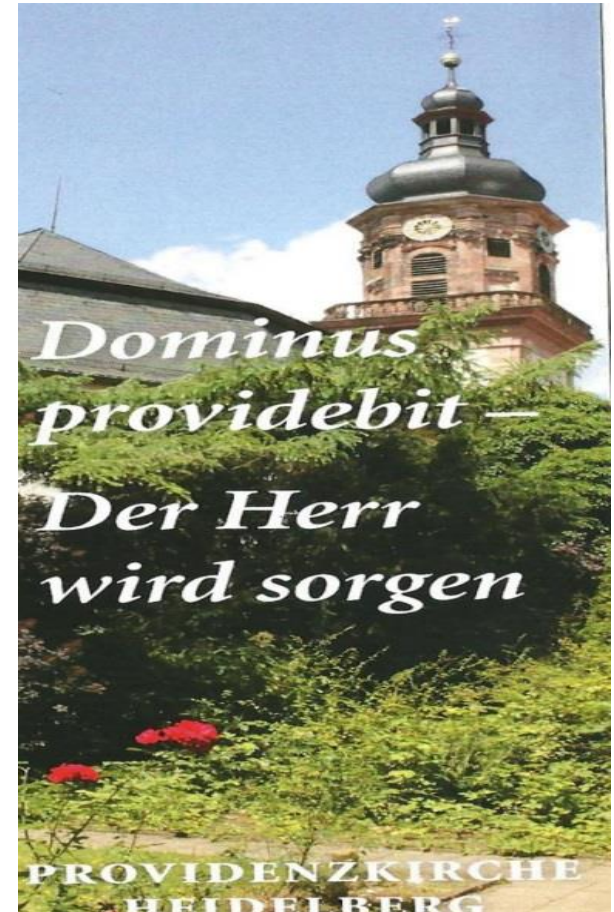
Den westfaliske fred 1648

Calvinistisk reformerte
fyrster tillades

Kurfyrsten Karl Ludwig:

❖ De tre
hovedreligioner
tillades i Heidelberg.

❖ Calvinisterne
begunstiges

Horsens 28. januar 2016

Ev. Kirche

Erbaut 1744 – 1746 für die reformierte Gemeinde Heiligkreuzsteinach, die damals den Kernort mit den Ortsteilen sowie Altneudorf, Wilhelmsfeld, Altenbach und Heddesbach umfaßte. Der Neubau wurde nötig, nachdem die Heilig-Kreuz-Kirche auf dem Berg im Zuge der Pfälzischen Kirchenteilung 1705 wieder an die Katholiken gefallen war.

Spätbarocke Halle mit Spiegelgewölbedecke – Renovierung 1958 – 1960. Restaurierung mit möglicher Wiederherstellung des ursprünglichen Aussehens 1992/93.

Hvervningen:

Fakta: Menneskehandel!

- **Mannheimer Geschichtsblätter Juli 1756:**
 - **Den danske konge ønsker 400 vævere til et væveri i Odense. Forholdene i Pfalz under 7-årskrigen giver ideen med hvervning herfra.**
 - **Moritz: 2 Louisidor pr. hvervet**
- **18. April 1759(23./4): Montägige Frankfurter Kayserliche Reichs-Ober-Post-Amtszeitung**
- **28. April 1759: „Journalsanhang“ Frankfurt**
- **28. Maj 1759: Plakat i Pfalz (Rejsepenge m.v)**

Annoncens løfter

- **Fæstebrev på egen gård**
- **Frihed for Avls- og kvægtiende i al fremtid**
- **Skatte- og afgiftsfrihed i 20 år**
- **Frihed for udskrivninger (militærtjeneste?)**
- **Frihed for kørselspligt**
- **Frihed for tvangsindkvartering ved gennemmarch**
- **Børn og direkte efterfølgere arver rettighederne**
- **Efter 20 år mulighed nødvendige videre friheder**
- **Andre mundtlige opdagende fordele**

Knoden Harritz

Hed de, hvad de hedder ?

Herold

- **1266 Herverot**
- **1361 Erberat**
- **1416 Herfrat**
- **1454 Hyrroit**
- **1520 Herett**
- **1629 Heroldt**

1729
 29. Juni 1743 Jörg Adam Leyer
 verwitweter Bürger Neudorf
 mit Eva Catharina Schmidt
 Tochter v. Johann Adam Sch.
 (+)
 gewesener Einwohner in
 Steinklingen

Reformiertes Kirchenbuch Heiligkreuzsteinach 1729 - 1775: ∞ 29. Juni 1743 Jörg Adam Leyer,
 verwitweter Bürger Neudorf, mit Eva Catharina Schmidt, Tochter v. Johann Adam Sch. (+),
 gewesener Einwohner in Steinklingen

Geburt	Taufe		Eltern	Patzen: aus Heiligkreuzsteinach nach Neudorf Ehefrau Anna Barbara
Jörg Adam Leyer	Jörg Adam Leyer	Jörg Adam Leyer	Jörg Adam Leyer Ehefrau: Anna Barbara aus Neudorf Eva N.N.	Jörg Adam Leyer Ehefrau: Anna Barbara aus Neudorf Eva N.N.
Jörg Adam Leyer	Jörg Adam Leyer	Jörg Adam Leyer	Jörg Adam Leyer	Jörg Adam Leyer

Reformiertes Kirchenbuch Heiligkreuzsteinach 1729 - 1775: * 24.1 ~ 27.09.1744 Jörg Adam Leyer, Sohn v. Jörg Adam L., bürgerlicher Einwohner und Aufseher in Neudorf, und Eva N.N., beide reformierter Religion

Ankomsten til Danmark

- **15. -19. oktober 1759:**
9 familier til Viborg (skib Lübeck - Århus)
- **22. oktober og 22. november:**
To transporter til Fredericia
- **2. november.**
1 transport til Fredericia

1760

Yderligere transporter til Fredericia, Kolding og Vejle

Løftebrud?

Horsens 28. januar 2016

Bygning af husene

- Vinteren 1759 – 60. Indkvartering hos lokalbefolkningen samt i Fredericia m.v.
- Forår og sommer 1760: Lynghytter

➤ Danske bønder og håndværkere bygger.

➤ Bønderne har pligtkørsel

➤ Vinteren 1761: Ikke alle huse er færdige

.

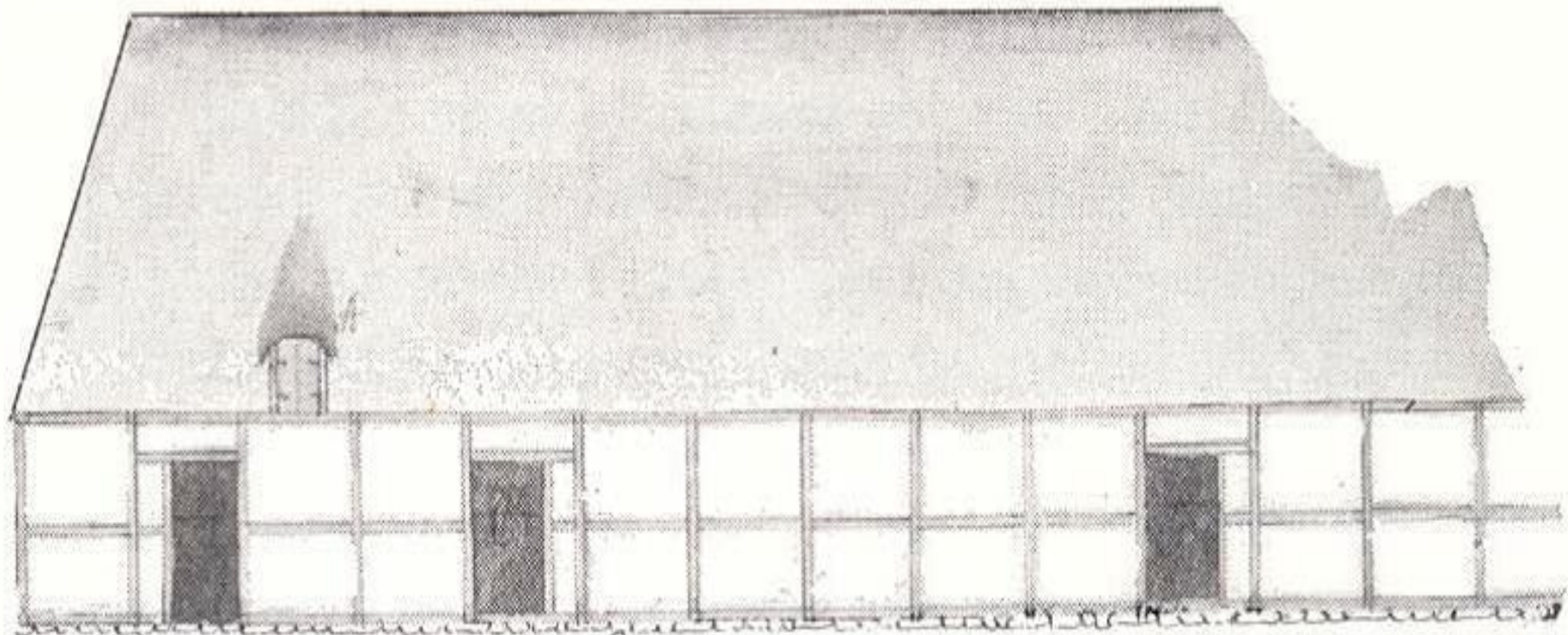
Bygning af husene

- Danske bønder og håndværkere bygger.
Bønderne har pligtkørsel
- Vinteren 1761. Ikke alle huse står færdige.

Horsens 28. januar 2016

Opfølgning: paa Fæ Stald og Ladehus bestaaende af 15 Fag

A, En Cuvist over Stalden til at foræxe floet ind ad

B, En Dør for Stalden som skal bestaae af tvende halve Døre at den aabes om Dagen og lukkes om Natten

C, En Dør for Foræxe Gulvot eller Herberget ligeledes af tvende halve

D, Endito ligeledes,

Horsens 28. januar 2016

Lediggang

12 11 8 7 6 5 4 3 2 1
 Opgenelste gaa de Colonisten
 som nu levende, som nu døde
 som nu levende, som nu døde.

Fredensborg

- 1 Georg Eigner
- 2 Dieffenbacher, kluge & born
- 3 Leonard Stuebe
- 4 Valentin Brown
- 5 Hendrick van der Meer
- 6 Jørgen Adam Gramlin
- 7 Conrad Eitte
- 8 Hendrick Muller
- 9 Nicolaus Daniel
- 10 Baltes Barthel, arvedplind
- 11 Georg Breiner
- 12 Carl Seck
- 13 Jacob Dietmar
- 14 Leonard Meyer
- 15 Thader Eder
- 16 Olsenstader, arvedplind
- 17 Jacob Smith
- 18 Martin Meyer
- 19 Georg Skrummer
- 20 Georg Ewig

Fredensborg

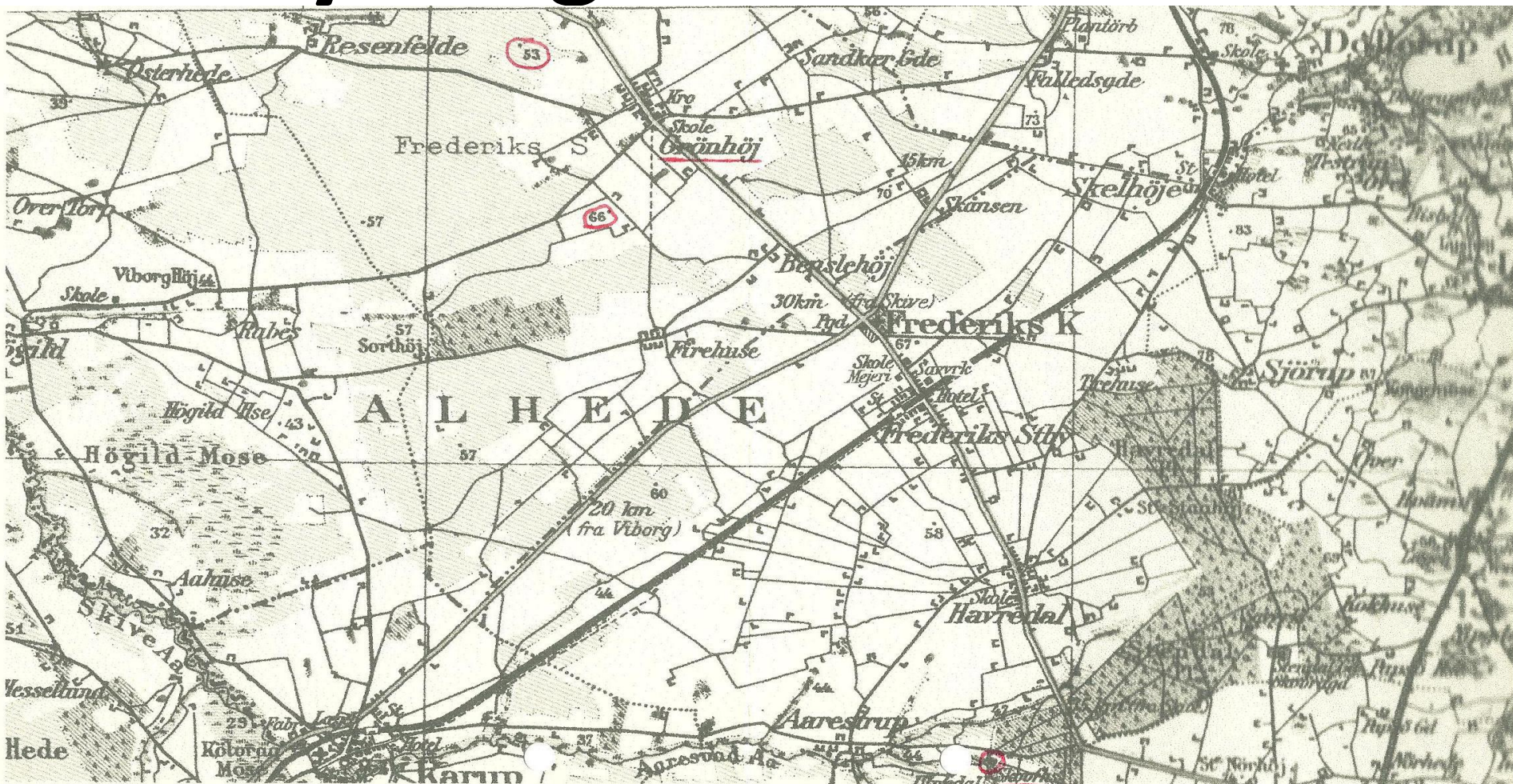
- 1 Jørgen Rader Blaser
- 2 Jørgen Bretzer
- 3 Jørgen Wentz
- 4 Georg Kerber
- 5 Jørgen Ritzner
- 6 Thomas Dreyler
- 7 Leonard Kromer
- 8 Jørgen Rader

- 11 Jørgen Flamer
- 12 Christian Kumbler
- 13 Jacob Bertel
- 14 Casper Trinel
- 15 Rader Dijk
- 16 Jacob Darn
- 17 Jørgen Georg Dieter
- 18 Jørgen Rader
- 19 Jacob Riffa
- 20 Hendrick Smith
- 21 Jørgen Rader
- 22 Sylvester Smith
- 23 Christian Krab
- 24 Jørgen Harpau
- 25 Jørgen Rader

Fredensborg

- 1 Georg Jagner
- 2 Michael Steinte
- 3 Philip Heier
- 4 Jørgen Darnavald
- 5 Valentin Rader
- 6 Christian Rader
- 7 Michael Rader
- 8 Georg Rader
- 9 Valentin Rader
- 10 Christian Rader
- 11 Hendrick Rader
- 12 Rader Rader

Udflytningerne 1779 - 1793

Cramers gård - Benslehøj

Horsens 28. januar 2016

Skansen

Horsens 28. januar 2016

Horsens 28. januar 2016

Horsens 28. januar 2016